

11. РАДИОНИЦА: ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ

ЦИЉ: уочавање везе између права и одговорности, развијање свести код ученика о личној одговорности у остваривању сопствених права и стицање увида у то да што је већа могућност утицаја на остваривање сопствених права то је већа одговорност да остваривањем тог права не угрозе права других.

ПОСТУПАК САЗНАВАЊА:

- разумевање везе између права и одговорности;
- развијање свести о личној одговорности за остваривање својих и поштовања права других.

МАТЕРИЈАЛ:

- Прилог 1 – Картице: „Моје право, моја одговорност“
- Прилог 2 - „Картице права“, у трећој радионици, Прилог број 1, за сваку групу по један примерак,
- Флип-чарт папир,
- фломастери/маркери.

ВРЕМЕНСКО ТРАЈАЊЕ: 45 минута

ТОК РАДИОНИЦЕ:

Корак 1 Наставник формира 3 групе. Свака група добија по једну картицу из Прилога 1 – Картице: „Моје право, моја одговорност“ на којој су започете реченице које описују нека права детета. Задатак сваке групе је да започете реченице заврши наводећи која одговорност иде уз наведено право.

Корак 2 Свака група излаже, а затим следи анализа групних одговора.

Напомена за наставника: ради анализе групних одговора наставник може користити неке од следећих навода: Дете има право да изрази своје мишљење и да оно буде узето у обзир у свим ситуацијама које га се непосредно тичу. Међутим, овакав приступ правима детета подразумева и већу одговорност у остваривању сопствених права. Учешћем у одлучивању постајемо одговорнији за спровођење донетих одлука. Самостална одлука подразумева и потпуно преузимање одговорности за њу. Такође, износећи своје мишљење, односно ставове, или деловањем, не смемо да угрозимо исто (или неко друго) право других особа. Дакле, мора се водити рачуна о потребама и правима друге особе. Исто тако, на пример, дете има право на слободно време, игру и рекреацију, али начин на који ће остварити то своје право не сме да угрожава друге у остваривању њихових права, тако што ће пуштати прегласну музику, ометати извођење наставе, и слично.

Наставник подстиче дискусију питањима:

- Да ли је тешко било одредити одговорности?
- У каквој су вези права и одговорности?
- Шта значи понашати се одговорно?
- Да ли то што имамо права значи да имамо слободу да радимо све што пожелимо или постоје нека ограничења?

Наставник даље усмерава ка закључку: да дете има права, али и одговорности које је неопходно да развија, односно да учи како да се одговорно понаша. Учећи да имамо права, морамо увек имати на уму да иста та права припадају и другима и да остваривањем сопствених права не смемо угрозити друге у остваривању њихових права. Што је већа могућност утицаја на остваривање наших права, то је већа и одговорност да остваривањем тог права не угрозимо права других. Ако очекујемо да други поштују наша права, онда исто то и ми морамо да чинимо у односу на друге.

Корак 3 Рад се наставља у истим групама. Свака група добија „Картице права“ и задатак да картице разврста према томе колико остварење појединог права зависи од њих самих и то од оних права на чије остваривање не могу да утичу, до оних чије остваривање зависи од њих.

Корак 4 Наставник на флип чарт папиру црта линију утицаја

А-----Б

Највише зависе од мене **Најмање зависе од мене**

Свака група издваја по две картице које по њиховом мишљењу припадају групама А и Б, прилази линији утицаја и ставља картице на одговарајуће крајеве.

Корак 5 Када су све групе завршиле разврставање, наставник ишчитава права која су стављена на А и Б крај линије, подстичући ученике да коментаришу уколико им се чини да права која су сврстана на један крај не припадају другом. Када се сви сложе да су картице на правом месту, наставник покреће разговор:

- Шта је заједничко свим правима која су сврстана у групу Б?
- Уколико она не зависе од нас, од кога онда зависе?
- Каква су права која су сврстана у групу А?
- Шта је заједничко свим правима која су сврстана у групу А?
- На који начин њихово остваривање зависи од нас, шта све можемо да урадимо да бисмо их остварили? Да ли ту постоје неке границе? Које?

Током дискусије наставник напомиње да је највећа обавеза и одговорност за остваривање права детета на држави, односно њеним институцијама и установама (влада, парламент, надлежна министарства, судови, полиција, центри за социјални рад, здравствене установе, школе итд.). Држава има обавезу да ствара предуслове за остваривање права, на пример доношењем закона, развојем институција, установа и служби за заштиту права детета, информисањем о правима детета укључујући и саму децу, издвајањем буџетских средстава за децу, залагањем за спровођење закона, вршење надзора и санкционисање кршења права детета. Оваква улога државе произилази из обавеза које је преузела ратификацијом Конвенције о правима детета.

Наставник даље наглашава да, поред тога што је спровођење Конвенције о правима детета примарна одговорност државе, и они сами могу доста тога да ураде како би заштитили своја права или обезбедили њихово спровођење наводећи неке од примера: деца могу да се удружују ради остваривања заједничких интереса, могу да траже од одређених институција да предузму одређене акције, могу сами да покрену и реализују одређене акције у школи и локалној средини, могу да буду активни и учествују у раду ученичких парламената, могу да учествују у извештавању о остваривању права детета у својој земљи пред Комитетом за права детета, могу да информишу своје вршњаке о правима детета, могу да препознају ситуације у којима се крше права детета и да се залажу за остваривање права детета у складу са својим могућностима... Скоро у свакој ситуацији бар на неки начин можемо реаговати, па је наша одговорност колико тога смо свесни, информисани о нашим правима и могућностима и спремни да у складу са тим и предузмемо конкретне кораке.

Прилог 1 – Картице: „Моје право, моја одговорност“

Имам право да слободно изразим своје мишљење и право да оно буде узето у обзир у свим стварима и поступцима који ме се тичу.

Моје одговорности у вези с тим правом су:

Имам право на образовање.

Моје одговорности у вези с тим правом су:

Имам право на одмор, игру, слободно време и учешће у културним и уметничким активностима.

Моје одговорности у вези с тим правом су:

Имам право на слободу удруживања и слободу мирног окупљања.

Моје одговорности у вези с тим правом су:

Имам право на заштиту од злостављања и занемаривања

Моје одговорности у вези с тим правом су:

Имам право на слободу мишљења, савести и вероисповести уз одговарајуће усмеравање од стране родитеља.

Моје одговорности у вези с тим правом су:

Прилог 2 - „Картице права“, у трећој радионици, Прилог број 1